

DOI: <https://doi.org/10.37000/ebbsl.2025.07.07>

УДК 63.025.6

Микола СТЕПАНОВ,

аспірант кафедри менеджменту

Одеський державний аграрний університет, м. Одеса, Україна

ORCID 0009-0000-2908-4541

email: aspirantyr67@gmail.com

Анатолій ЛІВІНСЬКИЙ,

доктор економічних наук, професор кафедри менеджменту

Одеський державний аграрний університет, м. Одеса, Україна

ORCID 0000-0002-7107-0167

email: livinski_69@rkr.net

УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ, ФІНАНСОВОЮ ТА ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ ТВАРИННИЦТВА

Анотація

***Актуальність** дослідження полягає в тому, що в умовах обмежених природних ресурсів, зростаючого попиту на якісну тваринницьку продукцію та посилення екологічних вимог перехід аграрного сектору України до інтенсивної моделі розвитку є ключовим для забезпечення продовольчої безпеки та конкурентоспроможності на внутрішньому й зовнішньому ринках.*

***Метою дослідження** є систематизація теоретико-методологічних засад управління інноваційним розвитком підприємств тваринництва, ідентифікація ключових напрямів реновації виробничо-господарської діяльності та обґрунтування ефективних організаційно-економічних механізмів впровадження інновацій.*

***Методи дослідження.** Дослідження проводилось з використання методів аналізу наукових та аналітичних джерел з використання системного та синергічного підходів, проводився порівняльний аналіз технологічних рішень, економіко-математичне моделювання фінансової діяльності підприємств з врахуванням екологічних і соціальних факторів.*

***Отримані результати.** У статті розглядається інноваційний розвиток підприємств тваринництва як ключовий чинник забезпечення конкурентоспроможності аграрного сектору України. Проведено аналіз сучасного стану та перспективи реновації виробничо-господарської діяльності тваринницьких підприємств на основі використання інновацій, новітніх технологій, біотехнологічних розробок і організаційно-економічних підходів. Обґрунтовано необхідність переходу до інтенсивної моделі ведення галузі, яка дозволяє оптимізувати витрати, підвищити продуктивність, забезпечити стабільність у виробництві та мінімізувати негативний вплив на навколишнє середовище. Особлива увага приділяється ролі наукових досліджень, біотехнологій, селекційної роботи, екологізації та впровадженню сучасних управлінських практик. Розкрито концепцію інноваційної тріади «інновації – людські ресурси та фінанси – екологізація», яка лежить в основі оновлення економічних механізмів підприємств.*

Практична цінність роботи. *Результати отримані в процесі дослідження можуть бути використанні при прискоренні переходу до високопродуктивної, екологічно безпечної, соціально відповідальної моделі ведення тваринницького господарства.*

Висновки. *Інноваційний розвиток підприємств тваринництва потребує системного підходу, що поєднує технічну модернізацію, організаційні трансформації, екологічну відповідальність і наукову підтримку. Формування ефективної моделі реновації повинно спиратися на концепцію інтеграції людського капіталу, технологічних рішень і сталого використання ресурсів. На основі комплексного аналізу і запропонованої структури інноваційного розвитку запропоновано ряд практичних кроків для підвищення ефективності та конкурентоспроможності галузі.*

Ключові слова: *тваринництво, інновації, фінансова діяльність, інтенсифікація, реновація, біотехнології, селекція, технічне переоснащення.*

UDC 63.025.6

Mykola STEPANOV,
postgraduate Student, Department of Management
Odesa State Agrarian University, Odesa, Ukraine
ORCID: 0009-0000-2908-4541
email: aspirantyra67@gmail.com

Anatolii LIVINSKYI,
doctor of Economic Sciences, Professor, Department of Management
Odesa State Agrarian University, Odesa, Ukraine
ORCID: 0000-0002-7107-0167
email: livinski_69@rkr.net

MANAGEMENT OF INNOVATIVE DEVELOPMENT, FINANCIAL AND PRODUCTION-ECONOMIC ACTIVITIES OF LIVESTOCK ENTERPRISES

Abstract

Relevance of the Study. *The relevance of the research lies in the fact that under conditions of limited natural resources, increasing demand for high-quality livestock products, and tightening environmental requirements, the transition of Ukraine's agricultural sector to an intensive development model is crucial for ensuring food security and competitiveness in both domestic and international markets.*

Purpose of the Study. *The purpose of this study is to systematize the theoretical and methodological foundations of managing the innovative development of livestock enterprises, identify key directions for the renovation of production and economic activities, and substantiate effective organizational and economic mechanisms for the implementation of innovations.*

Research Methods. *The research was conducted using methods of analysis of scientific and analytical sources within the framework of systemic and synergistic approaches. A comparative analysis of technological solutions was carried out, as well as economic and mathematical modeling of the financial activities of enterprises, taking into account environmental and social factors.*

Research Results. *The article examines the innovative development of livestock enterprises as a key factor in ensuring the competitiveness of Ukraine's agricultural sector. The current state and prospects for renovating the production and economic activities of livestock enterprises are analyzed based on the implementation of innovations, advanced technologies, biotechnological developments, and organizational-economic approaches. The necessity of transitioning to an intensive model of sectoral management is substantiated, which enables cost optimization, increased productivity, production stability, and a reduction of negative environmental impacts. Special attention is given to the role of scientific research, biotechnology, breeding work, environmentalization, and the implementation of modern management practices. The concept of the “innovation triad” — innovation – human and financial resources – environmentalization — is revealed as the foundation for updating the economic mechanisms of enterprises.*

Practical Value of the Study. *The results obtained in the course of the research can be applied to accelerate the transition to a highly productive, environmentally safe, and socially responsible model of livestock farming.*

Conclusions. *The innovative development of livestock enterprises requires a systematic approach that integrates technical modernization, organizational transformation, environmental responsibility, and scientific support. The formation of an effective renovation model should be based on the integration of human capital, technological solutions, and sustainable resource use. Based on a comprehensive analysis and the proposed structure of innovative development, a set of practical steps is proposed to enhance the efficiency and competitiveness of the industry.*

Keywords: *livestock, innovations, financial activities, intensification, renovation, biotechnology, breeding, technical re-equipment.*

Вступ. У сучасних умовах господарювання інноваційний шлях розвитку аграрного сектору, зокрема тваринництва, стає єдиною можливістю забезпечення стабільного зростання обсягів виробництва тваринницької продукції при обмежених природних і трудових ресурсах. Особливого значення набуває необхідність оновлення виробничо-господарської та фінансової діяльності підприємств галузі шляхом інтеграції досягнень науки, новітніх технологій та організаційно-економічних підходів управління. Традиційні екстенсивні підходи до ведення господарства поступово втрачають свою ефективність через обмеженість природних ресурсів, зростання витрат, потреби у високоякісній продукції та екологічні виклики. У таких умовах підприємства тваринницької галузі змушені трансформувати виробничі процеси, адаптуючи їх до нових вимог ринку, державної аграрної політики та світових стандартів.

Актуальність дослідження полягає в тому, що в умовах обмежених природних ресурсів, зростаючого попиту на якісну тваринницьку продукцію та посилення екологічних вимог перехід аграрного сектору України до інтенсивної моделі розвитку є ключовим для забезпечення продовольчої безпеки та конкурентоспроможності на внутрішньому й зовнішньому ринках.

Особливе місце в системі інноваційного розвитку займає оновлення (реновація) виробничо-господарської діяльності тваринницьких підприємств. Це поняття охоплює впровадження нових технологій, модернізацію матеріально-технічної бази, вдосконалення організаційних структур, селекційну роботу, а також

екологізацію процесів виробництва. Такий підхід передбачає перехід від еволюційного до революційного типу оновлення, що забезпечує суттєве зростання продуктивності, зниження витрат і підвищення якості продукції.

В умовах війни, глобалізації та технологічного прогресу важливо враховувати специфіку тваринництва як галузі, що поєднує біологічні, технологічні та соціально-економічні чинники. З одного боку, тваринництво характеризується безперервністю виробничих циклів і високими вимогами до умов утримання та годівлі тварин. З іншого - воно є джерелом продовольчої безпеки країни, робочих місць у сільській місцевості, фінансової стабільності господарства та валового національного продукту. Усе це обумовлює необхідність системного підходу до модернізації тваринницьких підприємств.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання інноваційного розвитку підприємств галузі тваринництва в контексті продовольчої безпеки, розробляючи систему менеджменту аграрного підприємства як організаційно-економічний механізм інноваційного розвитку, вивчали такі науковці як Антощенкова В.В. [1], Лісевич Н.А. [2], Пономаренко В.С., Малярець Л.М. [3], Внукова Н.М. [4] та ін. Заходим М.В. досліджував інноваційно-інвестиційний механізм забезпечення розвитку ринку продукції тваринництва, акцентуючи увагу на важливості інновацій для задоволення попиту та підвищення ефективності виробництва галузі тваринництва [5]. Управління інноваційною діяльністю в тваринництві охоплює широкий спектр питань, включаючи впровадження новітніх технологій, модернізацію виробничих процесів, оптимізацію організаційних структур та розвиток людського капіталу. Дослідники, такі як В.Я. Брич, Х.А. Снігур, М.М. Тисько та Я.О. Шпак [6] підкреслюють важливість стратегічного підходу до управління інноваціями, що враховує специфіку галузі та регіональні особливості.

Значний внесок у розвиток теорії та практики інноваційного управління в аграрному секторі зробили також такі вчені, як І.В. Руденко, Н.О. Постольна та О.М. Голованова [7] які досліджували фінансове забезпечення інноваційної діяльності підприємств України. Їхні роботи акцентують увагу на необхідності створення сприятливого інституційного середовища та механізмів стимулювання інновацій.

Також доцільно підкреслити, що для повноцінного впровадження інновацій потрібна тісна взаємодія науки, виробництва, освіти й державної підтримки. Сучасні досягнення в галузі біотехнологій, генетики, автоматизації, інформаційних технологій створюють нові можливості для розвитку тваринництва на засадах сталого розвитку. Водночас наявні проблеми, пов'язані із застарілими технологіями, нестачею кваліфікованих кадрів, фінансовими обмеженнями та нерівномірним доступом до інновацій, потребують комплексного вирішення.

Метою статті є систематизація теоретико-методологічних засад управління інноваційним розвитком підприємств тваринництва, виявлення ключових напрямів реновації виробничо-господарської діяльності, аналіз потенціалу інновацій для

підвищення ефективності галузі та формування пропозицій щодо подальшого вдосконалення управлінських механізмів у цьому секторі аграрної економіки.

Дослідження проводилось з використання методів аналізу наукових та аналітичних джерел з використання системного та синергічного підходів, проводився порівняльний аналіз технологічних рішень, економіко-математичне моделювання фінансової діяльності підприємств з врахуванням екологічних і соціальних факторів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інтенсифікація тваринництва як основа інноваційного розвитку передбачає підвищення продуктивності без екстенсивного нарощування поголів'я або площі сільськогосподарських угідь. Це включає виведення нових високопродуктивних порід, модернізацію систем утримання тварин, підвищення ефективності годівлі, скорочення витрат на одиницю продукції та фінансування галузі. Розвиток тваринництва залежить як від біологічних можливостей тварин, так і від здатності виробничої системи забезпечити ці можливості через інноваційні рішення. Реновація у сфері тваринництва є комплексним процесом цілеспрямованого оновлення матеріально-технічної бази, управлінських методів, технологічних процесів і ресурсного забезпечення. Головною метою якої є підвищення конкурентоспроможності підприємств через ефективніше використання наявного потенціалу та впровадження інновацій.

Основними факторами реновації є фінансова-технологічні, соціальні, екологічні та просторово-часові. В свою чергу фінансово-технологічні фактори включають оновлення технологій, автоматизацію процесів, зменшення витрат на одиницю продукції, збільшення продуктивності та рентабельності. Соціальні фактори реновації передбачають створення нових робочих місць, покращення умов праці, підвищення рівня доходів сільського населення, стабілізацію зайнятості. Екологічні фактори спрямовані на зниження навантаження на довкілля, перехід до використання ресурсозберігаючих технологій, впровадження екологічного моніторингу. Просторово-часові фактори реновації враховують адаптацію до регіональних природно-кліматичних умов, гнучкість виробничих систем і здатність до швидкого реагування на ринкові зміни. Ефективна реновація неможлива без поєднання економічних інтересів підприємства з екологічними та соціальними пріоритетами регіонального розвитку.

Разом з тим у тваринництві визначальним фактором ефективності застосовуваних машин, нових матеріально-технічних засобів й промислової технології виробництва виступають самі тварини з їх біологічними особливостями й фізіологічними потребами [8, с. 87]. Звідси створювана нині матеріально-технічна база тваринництва, що спирається на досягнення науки, повинна відповідати біологічним особливостям кожного виду й групи тварин.

У той же час інноваційний процес передбачає все більше пристосування біологічної природи тварин до машинної технології виробництва.

Нами пропонується до розгляду тріада інноваційної доктрини реновації економічних механізмів виробничо-господарської діяльності підприємств тваринництва яка заснована на інноваціях, людських ресурсах та екологізації (рис. 1).

Рис. 1. Ефекти від застосування концепції тріади інноваційної доктрини реновації фінансових та економічних механізмів виробничо-господарської діяльності підприємств тваринництва*

Джерело: власна розробка авторів.

На основі ефекту синергії тріада інноваційної доктрини змінює традиційну модель реновації діяльності підприємств тваринництва так, що людські ресурси, екологізація виробництва та інновації тепер формують єдність, а не розглядаються як сили, які працюють незалежно.

Реновація тваринництва поряд зі зміною техніки й технології виробництва передбачає поліпшення використання наявних ресурсів: робочої сили, техніки, приміщень, кормів й ін. Це може бути досягнуто лише в тому випадку, якщо додаткові вкладення будуть пов'язані з технічним розвитком, з використанням інноваційних засобів виробництва та ефективного використання фінансів.

У межах інноваційного розвитку підприємств тваринництва інтенсифікації виробничих процесів дозволяє підвищити продуктивність без додаткового збільшення поголів'я. Геномний відбір і застосування сучасних репродуктивних технологій (штучного осіменіння, трансплантації ембріонів) створюють передумови для формування високопродуктивних порід із підвищеною здатністю до адаптації. Оптимізація годівлі за рахунок застосування пробіотиків, ферментів і преміксів у поєднанні з автоматизованими системами дозування корму забезпечує зростання коефіцієнта перетравності та зниження кормових витрат. Модернізація систем утримання включає впровадження роботизованих доїльних комплексів, клімат-контролю та сенсорного моніторингу стану тварин, що одночасно підвищує добробут тварин і зменшує експлуатаційні витрати [9 с.183].

Фінансово-технологічний блок реновації спрямований на створення стійкої економічної моделі оновлення матеріально-технічної бази та зниження фінансових ризиків. Основними заходами якими є інвестиції в обладнання та інфраструктуру галузі. А саме, будівництво проєктів зі створення комбікормових цехів і біогазових установок, що генерують власні корми та енергію. Закупівля роботизованих ліній, IoT-датчиків і систем аналітики для контролю якості й оперативного коригування витрат. Фінансовими інструментами є лізинг із прогнозованими платежами і опцією викупу, який рівномірно розподіляє капіталовкладення у часі. Гранти, інноваційні ваучери й «зелені» кредити під державні гарантії, що зменшують власні інвестиції на 30–40 %. Цифровізацією управління є впровадження ERP-систем для єдиного обліку витрат, прогнозування грошових потоків і моніторингу KPI в режимі реального часу [10, с.44].

Соціальні фактори базуються на підготовці й мотивації персоналу. Курси за дуальної моделі спільно з університетами аграрного напрямку, онлайн-платформи для підвищення цифрових навичок та управління інноваційними проєктами, а також система бонусів за впровадження нових технологій стимулюють активну участь працівників у трансформації виробництва.

Екологічні заходи зосереджені на мінімізації відходів та використанні відновлюваних джерел енергії: компостування гною й утилізація технологічних вод, біогазові установки для отримання тепла й електроенергії, сонячні панелі й енергоощадні матеріали. Це знижує витрати на утилізацію, підвищує енергоефективність та формує екологічно відповідальний імідж.

Просторово-часова адаптація передбачає врахування регіональних природно-кліматичних особливостей: у південних зонах використовують породи, стійкі до високих температур, та посилений клімат-контроль, а модульні ферми й мобільні

комплекси дозволяють оперативно масштабувати виробництво відповідно до попиту.

Узагальнює підхід інноваційна тріада яка передбачає три взаємопов'язані складові: інновації, людський капітал та фінанси, екологізація. Її синергетична природа дозволяє реалізувати інноваційний потенціал у цілісній формі.

- Інновації охоплюють біотехнології, цифрові платформи та автоматизацію виробничих процесів.

- Людські ресурси та фінанси поєднують інвестиції в навчання й мотивацію персоналу з ефективним фінансуванням проєктів, лізинговими та грантовими механізмами, що забезпечують стійкий економічний розвиток.

- Екологізація гарантує мінімізацію відходів, використання біоенергетичних та «зелених» технологій, що сприяє сталому розвитку.

Поєднання цих компонентів формує цілісну модель стійкого розвитку тваринництва, яка забезпечує не лише підвищення ефективності, але й соціальну відповідальність та екологічну безпеку.

Не менш важливими є пріоритетні напрями інноваційного розвитку тваринництва що мають забезпечити технологічний прорив у галузі через технічне переоснащення ферм: модернізація вентиляційних систем, освітлення, автоматизація поїння та прибирання. Автоматизацію основних процесів яка включає роботизоване доїння, сенсорну систему годівлі, моніторинг здоров'я тварин. Індустріалізацію технологій через перехід до потоково-циклічної організації виробництва, стандартизація процедур, селекційна робота з використанням ДНК-аналізу, ведення електронної бази даних порід, оптимізація відтворення. Кормовиробництво яке обумовлює будівництво та впровадження комбикормових заводів, проведення біохімічного аналізу кормів, балансування раціонів та підготовку персоналу через професійну перепідготовку кадрів, дуальну освіту, навчальні платформи з цифрової грамотності. Ці напрями потребують системної підтримки та адаптації під масштаби господарств – від малих до індустріальних.

Також необхідно відмітити роль наукових досліджень у формуванні інноваційної моделі тваринництва. Наукові установи є рушієм створення інноваційної моделі тваринництва. Серед головних досягнень і перспектив яких є системи великомасштабної селекції – використання геномного відбору та біометричного аналізу для прискорення генетичного прогресу. Ці результати потребують масштабного впровадження та тісної взаємодії науки з виробництвом.

Організаційно-економічні основи управління інноваційним розвитком в тваринництві має включати стратегічне планування для визначення пріоритетних напрямів, формування дорожніх карт розвитку. Інвестиційне забезпечення для залучення внутрішніх і зовнішніх джерел фінансування, зниження бар'єрів для інвесторів. Моніторинг ефективності з метою використання КРІ, цифрових панелей управління, бенчмаркінгу та державне стимулювання через податкові пільги,

цільові програми, інноваційні ваучери для агровиробників. Організаційна складова включає побудову адаптивної структури управління, здатної до змін у динамічному середовищі.

Також є важливою екологізація виробництва як визначальна складова у формуванні майбутньої моделі тваринництва, а саме:

- Мінімізація відходів – впровадження безвідходних технологій, сортування і утилізація гною, повторне використання води.
- Біоенергетика – використання біогазових установок, переробка органічних залишків у тепло та електроенергію.
- Зелена енергія – застосування сонячних панелей, теплових насосів, енергозберігаючих матеріалів.

Ці заходи не тільки знижують вплив на довкілля, а й сприяють енергоефективності, зменшенню витрат та створенню позитивного іміджу тваринницьких підприємств.

Таким чином системний підхід до модернізації підприємств тваринництва, який базується на синергії технологічних, кадрових та фінансових ресурсів із екологічними рішеннями, створює передумови для переходу до високопродуктивної, соціально відповідальної та екологічно безпечної моделі ведення тваринницького господарства.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Інноваційний розвиток підприємств тваринництва потребує системного підходу, що поєднує технічну модернізацію, організаційні трансформації, екологічну відповідальність і наукову підтримку. Формування ефективної моделі реновації повинно спиратися на концепцію інтеграції людського капіталу, технологічних рішень і сталого використання ресурсів. На основі комплексного аналізу і запропонованої структури інноваційного розвитку запропоновано ряд практичних кроків для підвищення ефективності та конкурентоспроможності галузі. Найближчим кроком має стати розробка та впровадження національної програми підтримки інновацій у тваринництві з урахуванням регіональних особливостей, масштабів підприємств і ресурсного потенціалу. Це забезпечить прискорений перехід до високопродуктивної, екологічно безпечної, соціально відповідальної моделі ведення тваринницького господарства.

Список використаної літератури

1. Антощенкова В. В. Інноваційний маркетинг, як особливий вид інноваційної діяльності. *Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка*. 2017. Вип. 185. С. 50-55. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhdtusg_2017_185_8.
2. Лісевич Н. А. Тенденції інноваційно-інвестиційного розвитку виробництва продукції тваринництва агропромисловими підприємствами. *Ефективна економіка*. 2019. № 6. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2019_6_62.

3. З.Малярець Л. М. Розвиток обліково-аналітичного забезпечення управління підприємством в умовах цифрової трансформації економіки. *Ефективна економіка*. 2018. № 6. URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2018_6_12.
4. Внукова Н. Н. Управление развитием услуг предприятий рыночной инфраструктуры (методологический и организационный аспекты) : дис... д-ра экон. наук: 08.06.02 / Харьков. гос. эконом.ун-т. Харьков, 1999. 433 с.
5. Заходим М. В. Сучасний стан розвитку ринку продукції тваринництва в Україні. *Ефективна економіка*, 2023. № 2. URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2023_2_43
6. Управління інноваційним розвитком підприємства : монографія / Брич В. Я., Снігур Х. А., Тисько М. М., Шпак Я. О. Тернопіль : ТНЕУ, 2019. 216 с. URL:<https://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/33671>.
7. Руденко І. В., Постольна Н. О., Голованова О.М. Фінансове забезпечення інноваційної діяльності підприємств України. *Економічні науки*. 2019. №5 (58). С. 18-22. URL:<https://cyberleninka.ru/article/n/finansove-zabezpechennya-innovatsiynoyi-diyalnosti-pidpriemstv-ukrayini/viewer>.
8. Місюк М. В. Організація відродження скотарства в регіоні при формуванні ринку м'яса. *Економіка АПК*. 2010. № 8. С. 86-89.
9. Ніколюк О. В., Русан В. М., Лівінський А. І. Фінансове забезпечення інноваційного розвитку пріоритетних галузей аграрного виробництва. *Фінансові дослідження*. 2017. № 1 (2). С. 180-185. URL:<chromeextension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/http://lib.osau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2213/1/10.pdf>.
10. Мазуренко О. В. Шляхи підвищення ефективності виробництва тваринницької продукції. *Економіка АПК*. 2011. № 5. С.41 - 46.

References

1. Antoshchenkova, V. V. (2017). Innovative marketing as a special type of innovative activity. *Bulletin of Petro Vasylenko Kharkiv National Technical University of Agriculture*, 185, 50–55. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhdutsg_2017_185_8 [in Ukrainian].
2. Lisievych, N. A. (2019). Trends in innovative-investment development of livestock production by agro-industrial enterprises. *Effective Economy*, 6. http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2019_6_62 [in Ukrainian].
3. Malyarets, L. M. (2018). Development of accounting and analytical support for enterprise management under conditions of digital transformation of the economy. *Effective Economy*, 6. http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2018_6_12 [in Ukrainian].
4. Vnukova, N. N. (1999). *Management of the development of services of market infrastructure enterprises*. [Diss. of Dr. of Economics]. Kharkiv State University of Economics [in Ukrainian].

5. Zakhodim, M. V. (2023). Modern state of livestock production market development in Ukraine. *Effective Economy*, 2. http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2023_2_43 [in Ukrainian].
6. Brych, V. Y., Snihur, K. A., Tysko, M. M., & Shpak, Y. O. (2019). *Management of innovative development of the enterprise*. Ternopil : TNEU. <https://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/33671> [in Ukrainian].
7. Rudenko, I. V., Postolna, N. O., & Holovanova, O. M. (2019). Financial provision of innovative activity of Ukrainian enterprises. *Ekonomichni nauky*, 5(58), 18–22. <https://cyberleninka.ru/article/n/finansove-zabezpechennya-innovatsiynoyi-diyalnosti-pidpriemstv-ukrayini/viewer> [in Ukrainian].
8. Misiuk, M. V. (2010). Organization of the revival of cattle breeding in the region during the formation of the meat market. *Economics of the Agro-Industrial Complex*, 8, 86–89 [in Ukrainian].
9. Nikoliuk, O. V., Rusan, V. M., & Livinskyi, A. I. (2017). Financial provision of innovative development of priority sectors of agricultural production. *Financial Research*, 1(2), 180–185 [in Ukrainian].
10. Mazurenko, O. V. (2011). Ways to increase the efficiency of livestock production. *Economics of the Agro-Industrial Complex*, 5, 41–46 [in Ukrainian].

Надходження рукопису до журналу: 10.06.2025

Прийнято до друку рукопис після рецензування: 19.06.2025

Дата публікації: 30.06.2025